

7. Asmus S. Koordinative Fähigkeiten die Basis für den Fussball/ S. Asmus //Fussballtraining. - Teil I. -1997.-S. 85-90.
8. Blume D. Koordinative Fähigkeiten und Beweglichkeit/ D.Blume, K. Mainel, U. Schnabel.-Bewegungslehre - Sportmotorik., 1987.-S. 206-236.
9. Ljach W. Przygotowa niekooor ynacyjne w grachsportowych/ W. Ljach //W: Science in Sport Team Games. Red. J. - Bergier, 1995. - P. 70-72.
10. Lees A.A. Biomechanics of soccer – a review / A.A. Lees, L. Nolan // J. of Sport Sciences. - 1998. - №16. - P. 211-234.
11. Ulatowski, T. Praktyka sportu / T. Ulatowski. - Warszawa, 1996. - 163 s.
12. Zimmermann K. Wesentliche koordinative Fähigkeiten für Sportspiele / K. Zimmermann // Theorie und Praxis der Körperkultur. -1982. -№6. - P. 24-26.

Бублей Т. А., Байдуков А. С., Михайленко А. Ю.
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ЦИВІЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТА КУРСАНТІВ ОПЕРАТОРСЬКОГО ПРОФІЛЮ

У статті досліджено та здійснено порівняльну оцінку фізичної підготовленості студентів цивільних спеціальностей та курсантів-операторського профілю.

Ключові слова: студенти, курсанти, фізична підготовленість.

Бублей Т. А., Байдуков А. С., Михайленко А. Ю. Сравнительный анализ физической подготовленности студентов гражданских специальностей и курсантов операторского профиля. В статье исследована и осуществлена сравнительная оценка физической подготовленности студентов гражданских специальностей и курсантов операторского профиля.

Ключевые слова: студенты, курсанты, физическая подготовленность.

T. Bublej, A. Baidukov, A. Mykhailenko. Comparative analysis of the physical readiness of students of civilian specialties and cadets of the operator profile. The article compares the physical readiness of students of civilian specialties and cadets of the operator's profile.

In today's situation, the problem of protecting the territorial integrity of the state continues to be a topical issue. The tasks of ensuring national security, defense capabilities of the country, the improvement of military equipment and weapons lead to an increase in the value of military-vocational training of officer personnel. The readiness of the leadership of the Ukrainian Army to perform official duties largely depends on the physical preparedness of students in conditions of study in higher military educational institutions.

The functional and motor potential acquired by cadets and students in the process of physical training is a prerequisite for the successful pursuit of professional activities both in peacetime and in the face of a military threat. Thus, the study of the state of development of motor indicators of potential servicemen is not in doubt.

The protection of the Motherland is a constitutional duty of every citizen, because the defense of the country belongs to the most important functions of the state and is the cause of the whole people. The question of the readiness of young students of the student age to protect the Fatherland in case of necessity today is extremely relevant. This problem is particularly acute today due to the military-political situation in the east of the country.

Key words: students, cadets, physical readiness.

Постановка проблеми, актуальність дослідження. Фізичне виховання студентської молоді в умовах закладу вищої освіти є важливою частиною підготовки юнаків до почесного обов'язку - служби в Збройних Сил України та елементом навчання майбутніх воїнів - захисників Вітчизни. Захист Батьківщини є конституційним обов'язком кожного громадянина, оскільки оборона країни належить до найважливіших функцій держави і є справою усього народу. Питання готовності юнаків студентського віку до захисту Вітчизни у разі необхідності сьогодні є надзвичайно актуальним. Особливо гостро ця проблема постає сьогодні у зв'язку з військово-політичною ситуацією на сході країни.

Завдання забезпечення національної безпеки, обороноздатності країни, вдосконалення бойової техніки та озброєння зумовлюють зростання значення військово-професійної підготовки офіцерських кадрів. Готовність керівного складу української армії до виконання службових обов'язків багато в чому залежить від фізичної підготовленості курсантів в умовах навчання у вищих військових навчальних закладах.

Функціональний та руховий потенціал, набутий курсантами та студентами у процесі фізичної підготовки, є необхідною передумовою успішного виконання професійної діяльності як у мирний час, так і в умовах бойової загрози. Таким чином, вивчення стану розвитку рухових показників потенційних військовослужбовців не викликає сумніву.

Отже, **завдання дослідження** – здійснити порівняльний аналіз фізичної підготовленості студентів цивільних спеціальностей та курсантів-операторського профілю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах сьогодення продовжує бути актуальною проблема захисту територіальної цілісності держави. Збільшується чисельність армії, підвищується кількість підрозділів Збройних Сил України (ЗСУ), зростає кількість мобілізованих та добровільних учасників АТО і, як наслідок – постає необхідність досліджень щодо аналізу фізичної підготовленості потенційних військовослужбовців.

Відповідно до статистичних даних, наведених Т. М. Лошицькою [2], близько 90 % випускників шкіл і студентів як

потенційних мобілізаційних ресурсів, мають відхилення у стані здоров'я, понад 30 % молоді має низький рівень фізичної підготовленості. Крім того, К. В. Пронтенко підтверджує низький рівень фізичної підготовленості сучасних кандидатів до вступу у ВВНЗ [6].

Аналіз робіт дослідників доводить однотайність їх думки стосовно незадовільної системи підготовки до служби на всіх етапах: загальноосвітня школа – професійна школа – військкомат, підтверджує низьку ефективність фізичного виховання як засобу підготовки потенційних військовослужбовців, доводить, що традиційна система фізичної підготовки у ВВНЗ не дозволяють у повній мірі забезпечити належний рівень фізичної підготовленості курсантів на етапі первинного навчання [3].

Ю.А. Бородін, С.І. Глазунов, В.М. Красота підкреслюють, що ефективність професійних дій військових будь-якого рангу, командного чи підлеглого особового складу, у більшому чи меншому ступені тісно пов'язана з рівнем їх фізичної підготовленості, що насамперед зумовлено її впливом на покращення професійно-прикладних умінь та навичок, збільшення функціональних резервів та стійкості до несприятливих чинників їх організму тощо [1]. Рівень розвитку тих чи інших фізичних якостей у значній мірі визначає загальну фізичну спроможність військових виконувати як окремі рухові дії, так різну за характером і складністю рухову діяльність [12]. Високий рівень витривалості, сили, координованості та швидкості рухів дозволяє успішніше засвоювати засвоюють навички володіння бойовою технікою та менше припускаються помилок [8].

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день у ВВНЗ України заняття з фізичної підготовки плануються відповідно до навчального плану в умовах обмеженої кількості годин, яка виділяється на дисципліну «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт» (4 години на тиждень) за розкладом занять. Ранкова фізична зарядка і спортивно-масова робота не обов'язкова, можливі фізичні тренування в процесі навчально-бойової діяльності. Проте проводяться змагання з видів спорту, спортивні свята тощо, крім того курсанти займаються фізичними вправами у години самостійної підготовки. Важливо зазначити, що фізична підготовка не є основною навчальною дисципліною курсантів ВВНЗ, вона спрямована на забезпечення якісного навчання, підтримання високого рівня здоров'я, працездатності, психологічного та фізичного стану тих, хто навчається.

Стосовно студентів, то дисципліна «Фізичне виховання» у більшості закладів вищої освіти проводиться у формі спортивних секцій, при цьому вони можуть бути організовані як факультативи (тобто за бажанням студентів; у загальне число кредитів ЄКТС і до навчальних планів не включаються, форм підсумкового контролю не мають). Мотивація студентів до занять фізичними вправами в умовах навчання при цьому низька.

Різні військові спеціальності висувають різні вимоги до рухової підготовки. Військово-професійна діяльність характеризується високим рівнем значущості моторних дій та варіативністю рухових завдань [4]. Різні військові спеціалізації за специфікою бойової діяльності, структурою робочих рухів та задіяністю систем і функцій організму має різні вимоги до підготовки майбутніх фахівців. Військові спеціальності операторського профілю характеризуються низькою руховою активністю, а військові відносяться до категорії військовослужбовців, у яких обмежено виражений руховий компонент [підчугін].

Аналіз наукових робіт Ю.А. Бородіна, В.М. Романчука, К. В. Пронтенка показав, що основними недоліками фізичної підготовки сучасних курсантів різних військових спеціальностей є: регресивна динаміка показників фізичної підготовленості на старших курсах; недостатність часу обов'язкових занять фізичними вправами для розвитку спеціальних фізичних якостей; необхідність обґрунтування і корекції діючих нормативів з фізичної підготовленості курсантів; недостатність методичної підготовки випускників; невідповідність рівня фізичної підготовленості молодих офіцерів (1-2 вікові групи) вимогам ведення сучасних бойових дій [1;6].

В.А. Собіна [7] вказує на гострий дефіцит часу на фізичну підготовку курсантів в умовах військово-професійного навчання, оскільки майбутні офіцери різних військових професій у короткі терміни повинні засвоїти великий обсяг військово-технічних дисциплін.

Дослідження проводилося на базі Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут НТУУ «КПІ» імені Ігоря Сікорського та Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з курсантами та студентами 1 курсів віком 18-21 років.

У тестуванні рівня фізичної підготовленості курсантів та студентів використовували вправи, що дозволяють оцінити силу (підтягування на перекладині, разів), швидкісно-силові якості (стрибок у довжину з місця, см), різні види витривалості (біг на 400 м, 1000 м, 3000 м, с), швидкість (біг на 100 м, с), спритність (човниковий біг 4x9 м, с). Крім того, здійснено порівняльний аналіз розвитку рухових показників юнаків, що навчаються цивільних та військових спеціальностей (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика та порівняльний аналіз фізичної підготовленості студентів цивільних спеціальностей та курсантів

Види випробувань	Студенти $\bar{X} \pm \sigma$	Курсанти $\bar{X} \pm \sigma$	$t_{\text{ем}}$	p
Підтягування на перекладині, разів	8,8±3,2	13,6±2,2	1,40	>0,05
Стрибок у довжину з місця, см	227±21	243±13	0,65	>0,05
Біг на 400 м, с	70,8±2,7	64,2± 3,1	3,79	≤0,05
Біг на 1000 м, с	239,4±24,3	218,1±16,6	0,48	>0,05
Біг на 3000 м, с	812,0±57,1	747,8±64,3	0,75	>0,05
Біг на 100 м, с	14,6±1,2	13,8±0,8	0,69	>0,05
Човниковий біг 4x9 м, с	10,5±1,3	9,3±0,8	0,79	>0,05

Педагогічне тестування студентів та курсантів показало, що рівень фізичної підготовленості останніх вищий за всіма досліджуваними показниками, проте достовірно кращими є результати тільки у бігу на 400 м, с. Так, обробка результатів рухових тестів та оцінка достовірності їх різниці за t-критерієм Стьюдента для непов'язаних вибірок дозволила визначити, в загальному між рівнем розвитку рухових якостей студентів цивільних спеціальностей та курсантів військових спеціальностей статистично значущої різниці немає, окрім швидкісної витривалості.

Так, у підтягуванні на перекладині студенти показали результат $8,8 \pm 3,2$ рази, тоді як курсанти - $13,6 \pm 2,2$ рази, причому різниця між показниками сили юнаків обох груп недостовірна ($t_{\text{емп}}=1,40$ при $p>0,05$).

У стрибку в довжину з місця результат студентів становить 227 ± 21 см, результат курсантів - 243 ± 13 см, хоча достовірної різниці не виявлено ($t_{\text{емп}}=0,65$ при $p>0,05$).

Результат у бігу на 400 м студентів становить $70,8 \pm 2,7$ с, курсанти показали кращий результат - $64,2 \pm 3,1$, причому він виявився достовірно вищим ($t_{\text{емп}}=3,79$ при $p \leq 0,05$).

Курсанти у бігу на 1000 м та 3000 м показали наступний результат: $218,1 \pm 16,6$ с та $747,8 \pm 64,3$ с, показники спеціальної та загальної (аеробної) витривалості нижчі і становлять $239,4 \pm 24,3$ с $812,0 \pm 57,1$ с відповідно, проте статистична значущість різниці не встановлено ($t_{\text{емп}}=0,48$ та $t_{\text{емп}}=0,75$ відповідно при $p>0,05$).

У показниках швидкості та спритності між курсантами і студентами статистично достовірної різниці також не виявлено ($t_{\text{емп}}=0,69$ та $t_{\text{емп}}=0,79$ при $p>0,05$. Результати бігу на 100 м та човникового бігу у курсантів становлять $13,8 \pm 0,8$ с та $9,3 \pm 0,8$ відповідно, аналогічні показники студентів становлять $14,6 \pm 1,2$ с та $10,5 \pm 1,3$ с.

Висновки. Порівняльний аналіз фізичної підготовленості студентів цивільних спеціальностей та курсантів-операторського профілю дозволяє констатувати, що рухові показники останніх хоча й вищі, проте ця різниця виявилася статистично недостовірною. Це, на нашу думку, пояснюється специфікою операторського профілю, рівнем підготовленості вступників – майбутніх курсантів та недостатністю годин на заняття з фізичної підготовки в умовах ВВНЗ.

Перспективи використання результатів дослідження вбачаємо в порівняльній оцінці фізичної підготовленості курсантів різних військових спеціальностей.

Література

1. Бородін Ю.А. Фізична підготовка курсантів у вищих військових навчальних закладах інженерно-операторського профілю: монографія / Ю.А. Бородін. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 415 с.
2. Лошицька Т.І. Модельно-цільові характеристики фізичної підготовленості юнаків призовного віку в системі фізичного виховання: дис... канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / Лошицька Тамара Іванівна; НУФВіСУ. — К., 2007. — 225 с.
3. Овчарук І.С. Аналіз фізичного стану курсантів 1-го курсу факультету Військового інституту на початковому етапі навчання / І.С. Овчарук, К.М. Сидоренко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. / [за ред. С. С. Єрмакова]. – Х.: ХОВНОКУ–ХДАДМ, 2010. – № 11. – С. 72–75.
4. Пилипей Л.П. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів: монографія / Л.П. Пилипей. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. – 312 с.
5. Пічугін М.Ф. Фізичне виховання військовослужбовців: навч. посіб. / М.Ф. Пічугін, Г.П. Грибан, В.М. Романчук [та ін.]; за ред. Г.П. Грибана. – Житомир: ЖВІ НАУ, 2011. – 820 с.
6. Пронтенко К.В. Удосконалення фізичної підготовленості курсантів операторських спеціальностей засобами гирьового спорту на етапі первинного навчання: дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / Пронтенко Костянтин Віталійович; Житомир. військ. ін-т імені С. П. Корольова Нац. авіац. ун-ту. - Житомир, 2008. - 300 с.
7. Собина В.А. Концепция физической подготовки военнослужащих военно-учебных заведений на первоначальном этапе их обучения: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В.А. Собина. – СПб, 1998. – 38 с.
8. Шевченко О.О. Удосконалення професійної працездатності військових фахівців протиповітряної оборони сухопутних військ засобами фізичної підготовки : дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02 / Шевченко Олег Олександрович; ХДІФК. - Х., 2010. - 258 с.
9. Kerdo I. Ein aus Daten der Blutzirkulation kalkulierten Index zur Beurteilung der vegetativen Tonuslage // Acta neurovegetativa. – 1966.– Bd. 29, № 2. – S. 250-268.
10. Lapack J. Savoir Mesurer. Le Controle des Systemes de'Armes // Armees de'Aujourd'hui. – 1990. - №154. – P. XIV-XVI.
11. Lyach W. Die koordinative Vorbereitung des Sportlers in den Sportspielen der Manschaften / W. Lyach // Scinse in Sports Team Games / ed. I. Bergier. – Biala Podlaska, 1995. – S. 140-154.
12. McCaughey G. Combating Battle Fatigue // MCG. – 1991. – №2. – P. 40-41.
13. Mechling. H. Von koordinativen Fdhigkeiten zum Strategie-Adaptions-Ansatz / H. Mechling, J. Munzert. Handbuch Bewegungswissenschaft. – Bewegungslehre. Scorndorf: Hofmann, 2003. – S. 347-369.
14. Motor Learning. Principles and Practices / John. N Drowatztcy. – Toledo, Jhio, 1975. – 294 p.
15. Sadovski Ed.J. Coordination Motor Abilities in Scientific Research: Monografy / Ed.J. Sadovski: Internation Associational of sport kinetics. – Biala Podlaska, 2005. – 468 s.